

Kingdom of the Netherlands

VeDem Just
Asociația Voci pentru Democrație și Justiție

Școala de Libertate

There is no freedom without responsibility. - John Adams

**FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION** For Freedom.
Romania and Moldova

Școala de Libertate

There is no freedom without responsibility. - John Adams

Justiția națională și internațională

Autor: judecător Cristi Danileț

Actualizat, 1 Iunie 2022

Kingdom of the Netherlands

 VeDem Just
Asociația Voci pentru Democrație și Justiție

 Școala de Libertate
There is no freedom without responsibility. - John Adams

**FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION** For Freedom.
Romania and Moldova

LEGE
ADULT COPIL

CUPRINS

- 1. Introducere pag. 4**
 - 1.1. De la cel puternic la lege**
 - 1.2. Regulile în statul modern**
 - 1.3. Sistemul de justiție**
 - 1.4. Statul de drept**
 - 1.5. Ce aflați din această broșură**

- 2. Justiția națională pag. 8**
 - 2.1. Organizarea justiției românești**
 - 2.2. Procesul penal național**
 - 2.3. Procesul civil național**

- 3. Justiția internațională pag. 16**
 - 3.1. Națiunile Unite și Curtea Internațională**
 - 3.2. Consiliul Europei și Curtea de la Strasbourg**
 - 3.3. Uniunea Europeană și Curtea de la Luxembourg**
 - 3.4. Curtea Penală Internațională**
 - 3.5. Mecanismul pentru Siria**

- 4. Cazuri penale internaționale pag. 19**
 - 4.1. Judecarea criminalilor din Războiul Mondial**
 - 4.2. Genocidul din Rwanda**
 - 4.3. Războaiele din fosta Iugoslavia**

- 5. Combaterea impunității pag. 21**
 - 5.1. Explicații prealabile**
 - 5.2. Impunitatea**
 - 5.3. Dreptul la cunoaștere**
 - 5.4. Dreptul la justiție**
 - 5.5. Dreptul la reparație**

- 6. Legislația aplicabilă pag. 25**

- 7. Reguli anti-Covid19 pag. 28**

- 8. De reținut pag. 30**

- 9. Bibliografie pag. 31**

- 10. Despre proiect și autor pag. 32**

1. INTRODUCERE

1.1. De la cel puternic la lege

Evoluția omenirii a însemnat trecerea de la colectivitatea bazată pe dreptul celui mai puternic („rule of man”) la societatea bazată pe supremația legii („rule of law”). S-a încercat, astfel, să se găsească cea mai bună formă de organizare care să permită la nivel de individ – respectul omului, la nivel de țară – menținerea ordinii, iar la nivel internațional – menținerea păcii.

1.2. Regulile în statul modern

Statul de drept, drepturile omului și democrația sunt pilonii de bază într-o societate modernă. Nu a fost întotdeauna așa, însă.

Democrația permite oamenilor să se implice în luarea deciziilor. Ei își desemnează în mod regulat reprezentanți care să decidă în numele și pentru alegători. Astfel, voința alegătorilor și a aleșilor este aceeași. De aceea, legile votate de aleși nu sunt reguli ale lor și nu sunt destinate doar alegătorilor lor, ci sunt reguli ale statului și sunt destinate fiecărei persoane.

Fără reguli, indivizii ar putea să facă orice le trece prin cap, iar mai devreme sau mai târziu s-ar deda la acte prin care ar vătăma alți indivizi. Într-o colectivitate fără reguli s-ar impune cel mai puternic, mai bine înarmat sau cu mai mulți prieteni. Această grupare s-ar comporta tiranic cu cei mici, fără mijloace de apărare, fără prieteni.

La început, regulile erau făcute de către și în favoarea celor care conduceau. Astfel, ei își mențineau puterea sau chiar deveneau mai puternici, aveau mecanisme pentru a-i controla, înfricoșa, sărăci pe cei slabi. Ulterior, legile au început să se ocupe

de ocrotirea celor mai vulnerabili dintr-o societate – copiii femeii, bătrâni, handicapați, homosexuali, cei de alte religii, oameni ai străzii, orfani etc. Mai târziu, s-a concluzionat că oamenii sunt așa de diferiți încât fiecare ar trebui acceptat așa cum este și că fiecare este dator să îl respecte pe celălalt oricât de diferit sau de ciudat i s-ar părea. Așa s-a născut ceea ce azi numim *drepturile omului* – adică mai multe reguli fundamentale, de bază, care sunt stabilite și garantate de către stat, pentru ca fiecare om să trăiască în libertate, egalitate și demnitate.

Nimeni nu poate invoca drept scuză necunoașterea legii sau faptul că nu este de acord cu ea. Cel nemulțumit de o regulă stabilită prin lege o poate critica și poate susține modificarea ei, dar cât timp legea este în vigoare ea este obligatorie. Respectând regula de drept, practic individul respectă drepturile fiecărui alt individ, dar și întreaga societate. Supunerea față de lege e singurul tip de devoțiune acceptat în societatea modernă: *omul nu poate fi sclav al unui alt om, indiferent cât de puternic ar fi acesta, ci trebuie să se supună doar legii.*

Cel care încalcă legea constituie un pericol pentru ceilalți. De aceea, atunci când metodele de prevenție nu au avut rezultat, trebuie puse în mișcare mijloacele de coerciție pentru tragerea la răspundere a celui vinovat. Un asemenea mijloc este *justiția*. Ca ea să se aplice în mod egal tuturor, trebuie să fie în afara influențelor din partea conducătorilor, adică să fie separată de celelalte puteri.

1.3. Sistemul de justiție

Prin „sistemul de justiție” se înțelege toate organele statului care sunt organizate în scopul de a apăra drepturile omului și de a-i sancționa pe cei vinovați prin intermediul unor organe specializate – „judecătorii”. Ei își desfășoară activitatea în cadrul unor instituții numite „instanțe judecătorești”.

Când decid asupra unui litigiu adus în fața lor, judecătorii pronunță „hotărârea judecătorească”, care este la fel de importantă ca o lege. Doar că, dacă o lege se adresează tuturor cetățenilor de pe un anumit teritoriu, o hotărâre pronunțată de un judecător îi privește doar pe împlicinații dintr-un anumit caz.

1.4. Statul de drept

Statul de drept este o valoare fundamentală consacrată în instrumente normative de maximă importanță: Statutul Consiliului Europei semnat în anul 1949, Tratatul privind Uniunea Europeană semnat în anul 1992, Constituția României votată de popor în anul 1991.

Prin această sintagmă se desemnează cinci elemente esențiale:

- **Securitate juridică**, care implică accesibilitatea legii. Legea trebuie să fie sigură, previzibilă și ușor de înțeles. Principiile de bază, cum ar fi *nullum crimen sine lege/nulla poena sine lege* (nicio infracțiune fără lege și nicio pedeapsă fără lege) sau

neretroactivitatea legii penale sunt elemente cheie ale securității juridice;

- **Prevenirea abuzului de putere**, care înseamnă a avea în sistemul juridic garanții împotriva arbitrariului; aceasta presupune ca puterea discreționară a funcționarilor să nu fie nelimitată și să fie reglementată de lege;

- **Egalitatea în fața legii și nediscriminarea**. Egalitatea în fața legii este probabil principiul care întruchipează cel mai mult conceptul de stat de drept. Este esențial ca legea să garanteze absența oricărei discriminări pe motive precum rasa, culoarea, sexul, limba, religia, opinia politică, originea națională sau socială, nașterea etc. Situațiile similare trebuie tratate în mod egal și situații diferite în mod diferit. Măsurile pozitive ar putea fi permise atâta timp cât sunt proporționale și necesare;

- **Accesul la justiție**, care implică existența unei justiții independente și imparțiale și dreptul de a avea un proces echitabil. Independența și imparțialitatea sistemului judiciar sunt esențiale în percepția publică a justiției – formula care exprimă această cerință este: „*Justiția nu trebuie doar făcută, ci trebuie și văzută ca fiind făcută*”.

1.5. Ce aflați din această broșură

Parcurgând materialul de față:

- veți cunoaște care sunt modalitățile prin care o persoană poate fi făcută răspunzătoare de încălcarea gravă a unor drepturi;
- veți afla modalitățile prin care organele de justiție sunt sesizate pentru a demara o procedură și cum funcționează ele pentru a-și face datoria;
- veți realiza de ce un popor greu încercat prin atrocități trebuie să cunoască cum a fost posibil așa ceva;
- veți vedea mecanismele internaționale prin care criminalii de război pot fi sancționați;
- veți afla date despre câteva procese penale care au vizat acțiuni ale unor persoane care au siderat comunitatea internațională.

2. JUSTIȚIA NAȚIONALĂ

2.1. Organizarea justiției românești

Judecătorii și procurorii se numesc **magistrați** și primesc salarii de la stat. Angajații statului care îi ajută pe magistrați la întocmirea actelor se numesc **grefieri**. Cei care acordă asistență juridică părților implicate în procese sunt **avocații**; ei sunt privați, fiind plătiți de cei care îi angajează, care achită un onorariu.

2.1.1. Judecătorii

Organul legii care intervine într-un conflict pentru a stabili cine are dreptate este **judecătorul**. Judecătorii lucrează în instituții numite **instanțe judecătorești** și care sunt în număr de 250 în toată țara. Instanța supremă este Înalta Curte de Casație și Justiție, cu sediul în București. La un nivel mai jos sunt cele 15 curți de apel, fiecare răspunzând de mai multe județe. Urmează Tribunalele, aflate câte unul în fiecare reședință de județ. În fine, instanțele de la baza sistemului sunt Judecătoriile, care au sediul în toate municipiile din România și în unele orașe din fiecare județ. Sunt 4.900 de judecători în țara noastră.

Știați că? În România nu există curți cu jurați, ci judecătorii sunt cei care stabilesc, singuri, verdictul. Judecătorii de la noi nu au ciocănel în sala de judecată, ca în filmele americane, și nici peruci, ca în filmele vechi britanice.

2.1.2. Procurorii

Când se comit infracțiuni, cel care lucrează cu poliția judiciară la identificarea infractorului și cel care va stabili dacă el trebuie tras la răspundere este **procurorul**.

Procurorii lucrează în instituții numite **parchete**. Există parchete pe lângă fiecare

instanță judecătorească. Sunt 2.900 de procurori în țara noastră.

***Parchete specializate:** Atunci când cineva este suspectat că a dat sau a luat mită, cercetările se fac de către **DNA** – Direcția Națională Anticorupție. Atunci când cineva comite o infracțiune de trafic de droguri, de trafic de arme sau de pornografie infantilă cercetările se fac de către **DIICOT** – Direcțiade Investigarea a Infracțiunilor de Crimă Organizată și Terorism.*

Procurorul nu poate aplica sancțiuni suspectului. El poate **renunța** la cercetări dacă nu sunt probe suficiente împotriva lui sau dacă fapta nu este așa de gravă. Dar dacă trebuie aplicată o sancțiune există două posibilități:

- fie suspectul recunoaște faptele și încheie un **acord** cu procurorul cu privire la pedeapsa care i se va aplica și care trebuie doar confirmată de judecător,
- fie procurorul întocmește un **rechizitoriu** și trimite cazul la instanța judecătorească unde un judecător va decide ce este de făcut numai după ascultarea argumentelor acuzării și ale apărării.

2.2. Procesul penal național

2.2.1 Părțile

Când se comite o infracțiune se deschide un dosar penal pentru a se descoperi infractorul și a-i aplica o pedeapsă celui vinovat, iar victima să fie despăgubită. Exemple de infracțiuni: omorul, violul, tâlhăria, lovirea, furtul – ele sunt prevăzute în Codul penal și sunt sancționate cu închisoarea, pedeapsă pe care o aplică doar judecătorul.

Cel care comite o infracțiune este *autor*. Legea prevede că trebuie sancționat și cel care ajută la săvârșirea faptei – *complicele*, și cel care are ideea comiterii faptei după care îl convinge pe autor – *instigatorul*. Victima se numește *persoană vătămată*. Minorul trebuie să aibă *avocat* și, dacă nu își permite, statul îi va da un avocat, gratuit.

2.2.2 Fazele procesului penal

Procesul penal presupune trei faze:

a. Urmărirea penală

Prima fază a procesului se desfășoară în fața procurorului și se numește **urmărire**

penală. Pentru a începe, trebuie depusă o plângere de către victimă, un denunț de la un martor sau chiar făcută o sesizare din oficiu chiar de la poliție/procuror.

În această etapă se stabilește cine a comis fapta, dacă aceasta este infracțiune și dacă respectivul trebuie sancționat. Atât victima, cât și suspectul sunt audiați cu privire la fapta. Ei trebuie să indice ce probe sunt necesare a fi luate în considerare de organele legii. Suspectul are dreptul la tăcere. Procurorul trebuie să cerceteze toate probele, atât cele în favoarea cât și cele în defavoarea suspectului.

Sunt situații în care infractorul nu așteaptă sfârșitul procesului, ci plănuiește să fugă, ori încearcă să influențeze martorii sau victima pentru a da declarații în favoarea lui, ori distruge acte necesare pentru aflarea adevărului – într-un astfel de caz, pentru a se asigura că procesul se poate desfășura în condiții optime, procurorul poate stabili un *control judiciar*, adică stabilește anumite obligații pentru cel cercetat, inclusiv aceea de a nu părăsi țara sau localitatea; în situații mai grave, procurorul poate cere unui judecător să îl *aresteze preventiv sau la domiciliu* pe infractor. Luarea măsurii poate fi contestată de cel în cauză la un alt judecător.

De reținut! În România doar judecătorul poate aresta o persoană bănuită că a comis o infracțiune. Atenție: chiar și minorii pot fi arestați!

b. Judecata

A doua fază a procesului se desfășoară în fața judecătorului și se numește ***judecată***, iar cel cercetat este deja acuzat de către procuror și se numește acum *inculpat*. El are dreptul la tăcere și nu are obligația de a-și proba nevinovăția, ci procurorul este cel care trebuie să dovedească vinovăția inculpatului în fața judecătorului.

Ședințele de judecată se înregistrează audio. Când sunt judecați adulți, orice persoană majoră poate asista la proces stând pe locurile din sală rezervate publicului; când sunt judecați minori, publicul nu are acces în sala de judecată. Judecătorul verifică dacă actele făcute de procuror sunt corecte, va decide dacă

trebuie să audieze din nou părțile și martorii, iar în final va analiza argumentele și dovezile apărării și acuzării. Dacă este necesar, îl va sancționa pe inculpat când va fi găsit vinovat. În acest din urmă caz, majorii vor fi condamnați la pedeapsa cu amenda penală sau închisoarea pentru un anumit număr de ani, pe care o vor executa în penitenciar sau vor fi lăsați într-o perioadă de probă în libertate (suspendare sub supraveghere). Minorii vinovați nu pot fi condamnați la închisoare, ci lor li se aplica măsuri educative.

Știați că? Suspectul/inculpatul are dreptul la tăcere. Dacă acceptă să dea declarații, el nu este supus jurământului și nu are obligația de a spune adevărul, așa cum este cazul martorului. Însă recunoașterea faptei și colaborarea cu magistrații pot determina aplicarea unor sancțiuni mai ușoare, în cazul în care va fi găsit vinovat.

Cei nemulțumiți de soluție o pot contesta formulând *apel*, care va fi soluționat de un nou complet de judecată, alcătuit de această dată din doi judecători. Nu este permisă înrăutățirea situației în propria cale de atac: dacă inculpatul a primit o pedeapsă și el a contestat-o, în apel nu i se poate da o pedeapsă mai aspră chiar dacă ar trebui, în cazul în care nu există și un apel al procurorului care să ceară o pedeapsă mai mare.

c. Executarea pedepsei

A treia fază a procesului este cea de ***punere în executare a sancțiunii***. Majorul condamnat este ridicat de acasă de către poliție și dus la penitenciar unde devine *deținut*. Cu privire la minor este anunțat Serviciul de probațiune sau conducerea școlii și părinții; când copilul este condamnat la o măsură privativă de libertate, el este luat de acasă și dus la centrul special, unde se va supune programului de acolo: nu are voie să iasă din centru, primește rar vizite, urmează cursuri de pregătire școlară, are program fix și nu are acces la internet. Condamnatul va sta închis atât timp cât a decis judecătorul.

Dacă cel aflat în penitenciar sau în centru *evadează*, va fi dat rapid în căutare și va fi

găsit de poliție sau de jandarmi. După ce va fi găsit, va fi condamnat de un judecător la o pedeapsă cu închisoarea pentru evadare, astfel că va avea două pedepse de executat: restul din pedeapsa veche și pedeapsa nouă.

Pentru bună purtare în penitenciar, respectiv în centrul de minori, celui închis i se poate da mai repede drumul, cu obligația de a nu comite o altă infracțiune în perioada rămasă (*liberare condiționată*). Dacă își încalcă această obligație, el va fi închis din nou și va executa atât restul de pedeapsă rămasă de executat, cât și pedeapsa pentru noua infracțiune.

Sanțiunea primită se regăsește într-o evidență ținută de poliție, numită *cazier judiciar*. Pentru a ocupa un loc de muncă, de regulă, se cere un *certificat de cazier*. Cine are mențiuni pe acest certificat nu va putea fi judecător, procuror, avocat, polițist,

militar,
angajat în serviciile speciale, profesor. Dacă trece un anumit număr de ani după ce a terminat executarea pedepsei, condamnatul este *reabilitat*, adică fapta sa se șterge din cazier ca și cum nu ar fi fost comisă niciodată.

ROMÂNIA
MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
INSPECTORATUL GENERAL AL POLIȚIEI ROMÂNE
Direcția cazier judiciar, statistica și evidente operative
- Cazier Judiciar -
Notifiere privind prelucrarea datelor cu caracter personal nr. 64

Seria N Nr. 9

Timbru fiscal

Certificat de cazier judiciar

Nr. _____ din _____

Numar	Prenumele
Data nașterii 7	C.N.P. 1
Locul nașterii	
Jud.	
Ultimul domiciliu	

Solicitantul **nu este** înscris în cazierul judiciar.

S-a eliberat prezenta certificată spre a-i servi la: **ANGAJARE**

LA _____

CONFIDENTIAL
Date cu caracter personal prelucrate în conformitate cu prevederile Legii nr. 677/2001

2.3. Procesul civil național

2.3.1. Notarul și mediatorul

Atunci când persoanele se înțeleg, iar legea spune că trebuie încheiat un act oficial, ele se deplasează împreună la *notarul public* – de exemplu, pentru a divorța sau pentru a vinde un apartament ori un teren, ori pentru ca frații să împartă o moștenire rămasă de la părinți. Dacă persoanele implicate în acel diferend nu se înțeleg, se vor adresa

- *când trebuie recuperat un teren ocupat abuziv de vecin;*
- *când trebuie anulată o hotărâre a primarului care a aprobat construirea unui bloc într-o regiune de case;*
- *când se dorește anularea unei amenzi aplicate pe nedrept de un polițist;*
- *când se contestă concedierea pe nedrept a unei persoane de la locul de muncă;*
- *când o persoană refuză să-și îndeplinească obligațiile pe care și le-a asumat singură semnând un contract.*

Cei care nu au cunoștințe despre drepturile lor și procedurile care se vor desfășura sunt sfătuiți să își angajeze *avocat*. Minorul nu este obligat să aibă avocat, dar este indicată angajarea unuia când copilul și părintele lui nu au un minimum de cunoștințe juridice.

2.3.2. Desfășurarea procesului

Procesul începe direct în sala de judecată. Nici poliția, nici procurorul nu sunt implicate în vreun fel.

Totul se desfășoară de față cu publicul doritor să asiste și chiar persoane minore pot sta în sala de judecată. Împlicinații aduc dovezi: documente, martori, fotografii, înregistrări în sprijinul poziției lor.

La sfârșitul procesului, după ce judecătorul se lămurește cine are dreptate, pronunță o hotărâre judecătorească numită *sentință*. Cel nemulțumit o poate contesta la instanța superioară și aceasta va judeca din nou procesul, iar la sfârșit va pronunța o *decizie*. Când nu mai există nicio cale de atac sau când părțile nu au uzat de aceasta, hotărârea rămâne definitivă și are putere de lege între ele.

2.3.3. Executarea hotărârii

Hotărârea definitivă a instanței de judecată este obligatorie pentru părți și trebuie respectată. Dacă ea nu este executată de bunăvoie, cel care a câștigat procesul va apela la un **executor judecătoresc**, care în mod silit va *popri* contul datornicului (adică va cere băncii să nu permită datornicului retragerea banilor din cont până nuse recuperează toate datoriile, astfel ca banii care îi intră lui în cont să fie dați celui care a câștigat procesul) sau îi va scoate bunurile la vânzare prin *licitație* (casă, mașină, lucruri valoroase etc.).

2.3.4. Minorul și judecătorul

Deseori minorii se întâlnesc cu judecătorii atunci când părinții se despart în fapt sau divorțează legal. Audierea este obligatorie când copilul a împlinit vârsta de 10 ani. Copilul este cel care va decide dacă va merge sau nu la judecător și dacă va răspunde la întrebările acestuia despre relația cu fiecare dintre părinți. Părerea copilului nu obligă judecătorul.

Sursa: presagalati.ro

Judecătorul este obligat să țină cont de opinia copilului doar într-un singur caz: pentru adopție, când este nevoie de consimțământul copilului care are 10 ani împliniți.

3. JUSTIȚIA INTERNAȚIONALĂ

3.1. Națiunile Unite și Curtea Internațională

ONU reprezintă cea mai importantă organizație internațională din lume, înființată după război, în anul 1945. Are 193 de state membre, printre care și România, primită în anul 1955. Sediul central este la New York, alte sedii ale structurilor sale fiind în Elveția, Olanda, Austria.

O instituție a Națiunilor Unite este **Curtea Internațională de Justiție**, cu sediul în Haga, Olanda. Ea soluționează litigiile dintre state.

Proces la CIJ implicând România: Între țara noastră și Ucraina s-au ivit neînțelegeri privind delimitarea platoului continental din Marea Neagră. După patru ani, procesul a fost câștigat în anul 2009 de către statul nostru. Astfel, România a obținut jurisdicția suverană și dreptul de exploatare pentru o suprafață de platou continental și zona economică de 9.700 de kilometri pătrați, unde se estimează că ar exista aproximativ 70 de miliarde de metri cubi de gaz și 12 milioane de tone de petrol. Zona cuprinde și Insula Șerpilor.

3.2. Consiliul Europei și Curtea de la Strasbourg

Consiliul Europei este o organizație de state înființată în 1949, ce veghează la protejarea drepturilor omului. Are 46 de state membre, printre care și România, începând cu anul 1993. Sediul său este la Strasbourg, în Franța.

Aici se află **Curtea Europeană a Drepturilor Omului**. Persoanele care s-au judecat definitiv în țara lor și cărora li s-a încălcat unul dintre drepturile ocrotite de *Convenția Europeană a Drepturilor Omului* se pot plânge împotriva statului lor și pot obține o despăgubire bănească. Este de reținut că la Strasbourg nu se rejudecă procesele din România, ci doar se stabilește dacă pe parcursul procesului de la noi sau ulterior procesului național s-au respectat drepturile prevăzute de Convenție – de exemplu:

dreptul la avocat, dreptul la un judecător imparțial, drept la interogarea martorilor, dreptul la viață privată, dreptul la executarea hotărârii dată de justiție etc.

***Statistici:** România ocupă locul patru la condamnări pronunțate de CEDO (în număr de 60-70 anual), după Federația Rusă, Turcia și Ucraina.*

Deși în fiecare an se depun câteva zeci de mii de cereri împotriva României, în doar câteva zeci de cazuri se constată încălcări ale drepturilor omului. Ele sunt cauzate de legislația deficitară, condițiile proaste din unele penitenciare, perioade prea lungi de soluționare a dosarelor judiciare, nemotivarea corespunzătoare a unor decizii judecătorești sau nepunerea în executare a unor hotărâri judecătorești de către organele statului.

3.3. Uniunea Europeană și Curtea de la Luxembourg

Uniunea Europeană este o organizație economică și politică înființată în 1951. Unele organisme ale sale sunt la Bruxelles, altele la Strasbourg și altele la Luxembourg. Imnul său este „Oda bucuriei” (ultima parte a Simfoniei a IX-a) compusă de Beethoven. În relațiile dintre cetățenii U.E. este aplicabilă

Carta drepturilor fundamentale. Valorile europene promovate sunt regăsite în șase capitole: Demnitatea, Libertățile, Egalitatea, Solidaritatea, Cetățenia și Justiția. În prezent U.E. are 27 de state membre, printre care și România începând cu 1 ianuarie 2007. Datorită problemelor din țară și importanței pe care o au justiția și anticorupția, statul nostru încă este monitorizat de organismele europene cu privire la reforma din cele două domenii – Mecanismul de Cooperare și Verificare.

Uniunea Europeană are și ea o curte, numită **Curtea de Justiție a Uniunii Europene**, cu sediul la Luxembourg. Ea interpretează legislația care stă la baza Uniunii și soluționează conflictele dintre guverne și instituțiile europene. Persoanele private nu se pot judeca aici.

3.4. Curtea Penală Internațională

Curtea Penală Internațională (sau Tribunalul Penal Internațional) este prima instanță penală internațională permanentă, competența acesteia vizând crimele cele mai grave care preocupă ansamblul comunității internaționale. Ea judecă autorii de genocid și criminalii de război.

Nu este o structură a Națiunilor Unite, ci o organizație separată care are la bază un tratat, numit „*Statutul de la Roma*” semnat până acum de 123 de țări, printre care și România. A început să funcționeze în 2002 și are sediul la Haga.

Curtea a judecat în ultimii ani cazuri de crime de război și a organizat tribunale speciale pentru a judeca astfel de crime în: Iugoslavia, Sierra Leone, Rwanda, Liban și Cambodgia.

Știați că? La 17 iulie se sărbătorește Ziua Justiției Penale Internaționale. Se marchează aniversarea datei de 17 iulie 1998, moment istoric la carea fost adoptat Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale.

3.5. Mecanismul pentru Siria

ONU a înființat în anul 2016 „Mecanismul internațional, independent și imparțial pentru a asista la investigarea și tragerea la răspundere penală a persoanelor vinovate de cele mai grave infracțiuni prevăzute de dreptul internațional comise în Siria începând cu anul 2011”.

Mecanismul nu este nici parchet, nici instanță, ci colectează și analizează informații și dovezi ale infracțiunilor internaționale comise în Siria pentru a sprijini procedurile penale în instanțele naționale, regionale sau internaționale sau tribunalele care au sau pot avea în viitor jurisdicție asupra acestor infracțiuni. Urmărește să sprijine procesele de tragere la răspundere, menite să facă dreptate victimelor infracțiunilor internaționale grave.

4. CAZURI PENALE INTERNAȚIONALE

4.1. Judecarea criminalilor din Războiul Mondial

Criminalii din timpul celui de-al Doilea Război Mondial au fost judecați la *Tribunalul de la Nurnberg* și *Tribunalul de la Tokyo*.

Puterile învingătoare SUA, Uniunea Sovietică, Marea Britanie și Franța au înființat un tribunal militar internațional. Procesele au avut loc între 1945 și 1949 în orașul Nürnberg, din Germania. Aici au fost judecați 24 dintre cei mai importanți lideri ai Germaniei naziste, atât capturați cât și în lipsă, dar și medici și judecători din cei 12 ani de dictatură nazistă.

Printre cei judecați au fost personaje importate al celui de al treilea Reich: șeful aviației militare, ministrul de externe sau locțiitorul temporar al lui Hitler. Ei au fost acuzați de conjurație împotriva păcii mondiale, planificarea, provocarea și executarea unui război de agresiune, încălcarea legilor de război și crime împotriva umanității. Au fost judecate ca organizații criminale: SS și Gestapo. Însă Fuhrerul, șeful SS și șeful propagandei naziste nu au putut fi judecați fiindcă s-au sinucis la sfârșitul războiului.

Era pentru prima dată în istoria omenirii când state cu forme de guvernare și constituții diferite trăgeau la răspundere în fața justiției reprezentanți de vârf ai unui inamic învins, pentru încălcări ale dreptului internațional.

4.2. Genocidul din Rwanda

În perioada 7 aprilie 1994 – 15 iulie 1994 a avut loc un genocid în Rwanda, Africa. În cele 100 de zile, masacrul a fost îndreptat împotriva minorității *tutsi* de către guvernul extremist *hutu*. Au fost ucise un milion de persoane din minoritatea *tutsi*, precum și cei care s-au opus genocidului. Peste 250.000 femei au fost violate. Peste 75.000 de copii au rămas orfani. Este conflictul cu cea mai mare rată de

exterminare din istoria umanității.

Știați că? În anul 2003, Națiunile Unite au declarat data de 7 aprilie drept „Ziua Internațională de Reflecție asupra Genocidului din Rwanda”.

Pentru tragerea la răspundere a celor vinovați, au funcționat trei sisteme de justiție:

a. Justiție penală internațională: Sub auspiciile ONU a fost organizat Tribunalul penal internațional pentru Ruanda, ce a funcționat între anii 1994 și 2015, în Tanzania. Au fost acuzate 93 de persoane și condamnați la închisoare pe viață 61. Aici s-a pronunțat prima condamnare din lume pentru genocid, s-a stabilit că violul și agresiunea sexuală sunt acte de genocid dacă au fost comise cu intenția de a distruge un grup și a fost pentru prima dată când un șef de guvern a fost condamnat pentru infracțiunea de genocid.

b. Justiția penală națională: Instanțele naționale din Ruanda i-au judecat pe cei acuzați că au planificat genocidul sau au comis atrocități grave, inclusiv viol. Până la mijlocul anului 2006, instanțele naționale au judecat aproximativ 10.000 de suspecți de genocid. În 2007, guvernul ruandez a abolit pedeapsa cu moartea, care fusese aplicată ultima dată în 1998, când au fost executate 22 de persoane condamnate pentru infracțiuni legate de genocid.

c. Justiția comunitară tradițională: Sistemul de judecată *Gacaca* a funcționat între 2005 și 2012. La nivel local, comunitățile au ales judecători pentru suspecții de genocid acuzați de infracțiuni, cu excepția planificării genocidului. Pentru unii din cei care au recunoscut crimele, au arătat remușcare și au cerut iertare comunității nu s-amai dat sentință, pentru alții s-a dat muncă în folosul comunității. 12.000 de instanțe comunitare au judecat peste 1,2 milioane de cazuri în toată țara. Procesele *Gacaca* au permis victimelor să afle adevărul despre moartea rudelor lor.

4.3. Războaiele din fosta Iugoslavia

Între anii 1991-2001 au avut loc mai multe conflicte armate purtate în țările reunite în timpul comunismului în țara numită „Republica Socialistă Federativă Iugoslavia”. Războaiele au avut loc,

succesiv, în Serbia, Croația, Bosnia, Kosovo, Macedonia. Au fost primele conflicte după Al Doilea Război Mondial considerate, oficial, genociduri.

Unul dintre cele mai răsunătoare procese este cel privind autorii masacrului de la Srebrenica, în estul Bosniei, din iulie 1995. Atunci, aproximativ 8.000 de bărbați și băieți care erau musulmani bosniaci au fost împușcați de sârbi, iar 20.000 de civili au fost expulzați din acea regiune. Este un caz de epurare etnică și constituie cea mai mare atrocitate din Europa postbelică.

Tribunalul Penal Internațional pentru fosta Iugoslavie i-a condamnat definitiv la închisoarea pe viață pentru genocid, crime de război și crime împotriva umanității, pe liderul politic sârb Radovan Karadzic (în anul 2019) și pe Ratko Mladic, supranumit „Măcelarul din Balcani”, fost comandant al sârbilor bosniaci (în anul 2021).

5. COMBATEREA IMPUNITĂȚII

5.1. Explicații prealabile

De-a lungul istoriei, nu răspundeau pentru faptele lor împărații, regii, prinții, capii Bisericii. Ei se situau deasupra legii. Apoi au început să fie judecați cei care încălcau regulile războiului ca în final să se ajungă chiar la judecarea celor care au comis crime contra păcii, adică îndreptate contra umanității.

Comunitatea internațională a depus eforturi și a inventat sisteme pentru a combate fenomenul impunității celor care au generat războaie, au executat ordinele comandanților, care sunt președinți de state sau conducători de armate. Acum se consideră că toți autorii sau complicii abuzurilor, încălcărilor drepturilor omului și a celor mai grave crime trebuie să fie aduși în fața justiției și trași la răspundere.

Azi, sunt considerate ca fiind principalele **crime internaționale**: infracțiunea de genocid, infracțiunile împotriva umanității și infracțiunile de război. Alte infracțiuni din această categorie sunt tortura, dispariția forțată, executarea fără proces și sclavia. Ele

amenință pacea, securitatea și bunăstarea oamenilor. Efectele lor se reproduc nu numai în teritoriile unde au loc, ci și în afara acestora.

Responsabilitatea principală de a investiga astfel de infracțiuni atroce și de a-i pedepsi pe vinovați revine autorităților naționale. Uneori, acest lucru nu este posibil.

De aceea, ori au loc procese internaționale la curțile inventate special pentru anumite situații, fie autoritățile naționale sunt sprijinite în activitatea lor. De exemplu, la nivelul UE, autoritățile naționale sunt ajutate de Eurojust, Agenția UE pentru Cooperare în

domeniul Justiției Penale și Rețeaua UE pentru investigarea și urmărirea genocidului.

5.2. Impunitatea

„Impunitatea” este atunci când un vinovat nu poate fi arestat, acuzat, judecat și condamnat fie pentru că legea are scăpări, fie pentru că cel vinovat a fugit, a omorât martorii sau el însuși controlează justiția.

are ca obiect de activitate culegerea, arhivarea, cercetarea și publicarea documentelor și informațiilor referitoare la formele totalitarismului în România.

5.4. Dreptul la justiție

Statele sunt cele care trebuie să facă investigații prompte, amănunțite, independente și imparțiale cu privire la încălcări ale drepturilor omului și ale dreptului internațional umanitar. Dacă nu pot, atunci o vor face instanțele internaționale.

Statele trebuie să facă modificări legislative ca cei vinovați să nu poată scăpa prin prescripție (trecerea unui prea mare interval de timp de la data comiterii faptei, fără ca autoritățile să ajungă la o soluție definitivă) și amnistie (iertarea prin lege a celor vinovați). Statele nu trebuie să acorde azil celui vinovat. Faptul că cineva a comis atrocitățile la ordinul superiorului nu îl absolvă de vină, dar i se va da o pedeapsă mai mică. De asemenea, lui i se va reduce pedeapsa dacă ajută la prinderea altor persoane care au comis infracțiuni de acel gen.

5.5. Dreptul la reparație

Victima sau urmașii au dreptul la reparație. Rudele au dreptul să știe unde e înmormântată victima și să li se returneze corpul acesteia.

Statul trebuie să ofere garanții că așa ceva nu se va mai întâmpla. De aceea, funcționarii publici și angajații, în special cei implicați în sectoarele militar, de securitate, poliție, informații și judiciar, trebuie să beneficieze de o formare cuprinzătoare și continuă în domeniul drepturilor omului și, după caz, al standardelor de drept umanitar și în punerea în aplicare a acestor standarde. Nu se pot permite forțe para-militare (para-statale). Copiii nu pot fi înrolați în armată.

6. LEGISLAȚIA APLICABILĂ

6.1. Dreptul internațional umanitar, denumit și *dreptul conflictelor armate*, reprezintă un ansamblu de reguli pentru a diminua efectele unui conflict armat.

Dreptul internațional umanitar are două ramuri separate:

- *dreptul de la Geneva sau dreptul umanitar propriu-zis*, care este destinat să protejeze civilii și personalul militar care nu iau sau nu mai iau parte la lupte: răniți, naufragiați, prizonieri, victime civile;
- *dreptul de la Haga sau dreptul războiului*, care stabilește care sunt drepturile și obligațiile beligeranților în desfășurarea operațiunilor militare și impune limite pentru mijloacele de rănire a inamicului.

Știați că? 14 mai a fost declarată de România drept „Ziua Dreptului Internațional Umanitar”. 19 august este Ziua Mondială a Dreptului Umanitar.

Crucea Roșie este un organism internațional care participă la respectarea dreptului umanitar.

5.2. Codul penal incriminează mai multe infracțiuni incidente pentru subiectul dezbătut:

- sclavia (art. 209);
- pirateria (art. 235);
- tortură (art. 289);
- genocidul (art. 438);
- infracțiuni contra umanității (art. 439);
- infracțiuni de război contra persoanelor (art. 440);
- infracțiuni de război contra proprietății și altor drepturi (art. 441).
- infracțiuni de război contra persoanelor (art. 440);

- infracțiuni de război contra proprietății și altor drepturi (art. 441);
- infracțiuni de război contra operațiunilor umanitare și emblemelor (art. 442);
- utilizarea de metode interzise în operațiunile de luptă (art. 443);
- utilizarea de mijloace interzise în operațiunile de luptă (art. 444).

Terminologie:

- **Genocid** înseamnă distrugerea unui grup național, etnic, rasial sau religios prinucidere, vătămare gravă, sărăcire, împiedicarea nașterilor, răpirea copiilor.
- **Infracțiuni contra umanității** înseamnă comiterea unui atac împotriva populații civile constând în ucidere, sărăcie, sclavie, deportare, torturare, viol, constrângerea la prostituție, sterilizarea forțată, vătămare, răpire, arestare nelegală, persecuții pe motive de ordin politic, rasial, național, etnic, cultural, religios, sexual.

5.3. Tratatetele internaționale incidente în domeniul Dreptului Internațional Umanitar, la unele fiind parte și România, sunt:

- Convenția referitoare la începerea ostilităților (*Haga, 1907*);
- Convenția privind legile și obiceiurile războiului pe uscat (*Haga, 1907*);
- Regulamentul privind respectarea legilor și obiceiurilor războiului pe uscat (*Haga, 1907*);
- Protocolul privind interzicerea utilizării gazului asfixiant, otrăvitor sau a altor tipuri de gaz și a mijloacelor bacteriologice de purtare a războiului (*Geneva, 1925*);
- Convenția pentru îmbunătățirea sorții răniților și bolnavilor din forțele armate în campanie (*Geneva, 1949*);
- Convenția pentru îmbunătățirea sorții răniților, bolnavilor și naufragaților din forțele armate pe mare (*Geneva, 1949*);
- Convenția privind tratamentul prizonierilor de război (*Geneva, 1949*);
- Convenția referitoare la protecția persoanelor civile în timp de război (*Geneva, 1949*);
- Protocolul privind protecția victimelor conflictelor armate internaționale (*Geneva, 1977*);
- Protocolul privind protecția victimelor conflictelor armate fără caracter internațional (*Geneva, 1977*);
- Protocolul privind adoptarea unui semn distinctiv adițional (*Geneva, 2005*);
- Convenția pentru protecția bunurilor culturale în caz de conflict armat (*Haga, 1954*);

- Convenția pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid (*New York, 1948*);
- Declarația privind interzicerea utilizării gloanțelor care se lătesc sau se turtesc ușor în corpul omenesc (*Haga, 1899*);
- Convenția cu privire la interzicerea perfecționării, producției și stocării armelor bacteriologice (biologice) și cu toxine și la distrugerea lor (*Londra, Moscova, Washington, 1972*);
- Convenția privind interzicerea sau limitarea folosirii anumitor categorii de arme clasice care ar putea fi considerate ca producând efecte traumatice excesive sau care ar lovi fără discriminare (*Geneva, 1980*);
- Protocolul privind fragmentele nedetectabile (*Geneva, 1980*);
- Protocolul privind interzicerea sau limitarea folosirii minelor, armelor-capcană și a altor dispozitive (*Geneva, 1980*);
- Protocolul privind interzicerea sau limitarea folosirii armelor incendiare (*Geneva, 1980*);
- Protocolul privind armele laser care pot provoca orbirea (*Viena, 1995*);
- Protocolul privind resturile explozive de război (*Geneva, 2003*);
- Convenția privind interzicerea dezvoltării, producerii, stocării și folosirii armelor chimice și distrugerea acestora (*Paris, 1993*);
- Convenția privind interzicerea utilizării, stocării, producerii și transferului de mine antipersonal și distrugerea acestora (*Oslo, 1997*);
- Protocolul cu privire la implicarea copiilor în conflicte armate (*New York, 2000*);
- Convenția privind interzicerea utilizării în scopuri militare sau oricare alte scopuri ostile a tehnicilor de modificare a mediului înconjurător (*Geneva, 1977*);
- Statutul din 1993 al Tribunalului Penal pentru urmărirea persoanelor răspunzătoare pentru încălcări serioase ale dreptului internațional umanitar comise, începând cu 1991, pe teritoriul fostei Iugoslavii;
- Statutul din 1994 al Tribunalului Penal Internațional pentru urmărirea persoanelor răspunzătoare de genocid și alte încălcări serioase ale dreptului internațional umanitar comise pe teritoriul Rwandei și a cetățenilor din Rwanda răspunzători pentru genocid și alte asemenea încălcări comise pe teritoriul statelor vecine între 1 ianuarie 1994 și 31 decembrie 1994;
- Statutul Curții Penale Internaționale (*Roma, 17 iulie 1998*).

7. REGULI ANTI-COVID 19

Pe data de 2 mai 2021 a intrat în vigoare *Legea nr. 114/2021* privind unele măsuri în domeniul justiției în contextul pandemiei de COVID-19. Ea se aplică numai pe teritoriul României.

7.1. Măsuri organizatorice

Dacă din motive generate de pandemia de COVID-19, activitatea de judecată la nivelul unei judecătories sau unui tribunal este grav afectată, se va dispune fie restrângerea activității de judecată a uneia sau mai multor secții ale respectivei instanțe, fie restrângerea activității de judecată a întregii instanțe.

Măsura restrângerii activității de judecată poate fi dispusă pe o durată de cel mult 14 zile, cu posibilitatea unei prelungiri pe aceeași durată. În cazul restrângerii activității de judecată și pe durata acesteia, la judecătoria, tribunalul sau, după caz, la secția/secțiile vizată/vizate de măsura restrângerii, activitatea de judecată va continua în următoarele cauze:

a) *în materie civilă*: în cauzele de urgență deosebită stabilite de colegiul de conducere al curții de apel;

b) *în materie penală*, în procesele penale aflate în curs pe rolul instanțelor de judecată, inclusiv cele aflate în procedură în camera preliminară: în cauzele în care urgența se justifică prin scopul instituirii stării de alertă, în cauzele privind

infrațiunile flagrante, cele în care au fost dispuse măsuri preventive, cele privind contestații la executare în cauzele cu persoane private de libertate, cele referitoare la contestații împotriva măsurilor asigurătorii, cele privind cooperarea judiciară internațională în materie

penală, cele ce cuprind măsuri de protecție a victimelor și a martorilor, cele privind

aplicarea provizorie a măsurilor de siguranță cu caracter medical, cele privind infracțiuni contra securității naționale, cele privind acte de terorism, precum și în alte cauze de urgență deosebită stabilite de colegiul de conducere al curții de apel.

În alte cauze judecata se amână de drept pe durata restrângerii activității de judecată, fără a fi necesară emiterea unei încheieri în acest scop.

7.2. Judecări rapide

Actele se comunică electronic. Părțile sunt înștiințate de termenele fixate prin email sau telefonic. Termenele de judecată sunt scurte, inclusiv de la o zi la alta sau chiar în aceeași zi. Dacă vreuna dintre părți este izolată sau în carantină, se amână judecata la cererea acesteia sau, dacă nu se amână, se fixează o perioadă pentru depunerea concluziilor scrise.

7.3. Videoconferințe

Legea prevede ceva inedit: audierea oricărui împlicat prin videoconferință. Mai mult, în procesele civile ședința se poate transmite public pentru oricine e interesat. Până acum, audierea în sistem de videoconferință era posibilă doar în procesele penale și numai pentru cei arestați la poliție sau deținuți în penitenciare care își exprimau acordul. Potrivit noii legi, audierile de aceste tip vor putea avea loc în orice proces:

a. În cauzele civile: când este posibil, cu acordul părților, instanțele judecătorești pot hotărâ ca ședințele de judecată să se desfășoare prin mijloace de telecomunicație audiovizuală; când este posibil, ședințele de judecată publice se transmit în direct, prin mijloace audiovideo, pe portalul instanțelor de judecată.

b. În procesele penale: persoanele private de libertate sunt audiate prin videoconferință la locul de deținere, fără a fi necesar acordul acestora; audierea altor persoane se poate face și prin videoconferință, la locul unde se află, cu acordul acestora. Aceasta nu se aplică în patru cazuri: în cursul urmăririi penale, la judecarea cauzelor cu inculpați minori, a celor referitoare la reabilitarea judecătorească și nici atunci când instanța de judecată declară ședința de judecată ca nefiind publică.

8. DE REȚINUT

Drepturile omului nu sunt negociabile. Ele sunt elemente fundamentale care stau la baza societății moderne. Protejează individul de alți indivizi, de comunități mai mari și de stat. Sunt recunoscute la nivel internațional – prin Declarația Universală a Drepturilor Omului și cele două Pacte care o însoțesc; la nivel regional – Convenția Europeană a Drepturilor Omului, respectiv Convenția Drepturilor Fundamentale din Uniunea Europeană; la nivel național – prin Constituțiile statelor.

Oricine încalcă drepturile omului trebuie să dea socoteală pentru aceasta. Când funcția pe care o are autorul sau complicele lui este foarte înaltă, sunt dificultăți în tragerea sa la răspundere.

Dar societatea de azi se ghidează după principiul „rule of law” potrivit căruia omul se conduce în acțiunile sale după lege și cel care încalcă legea trebuie să răspundă, fără niciun fel de privilegiu. Din cauza unor lipsuri în legislație sau a unor împrejurări deosebite, unii din cei care declanșează acțiuni represive în masă sau chiar războaie nu pot fi urmăriți și judecați în țara lor. De aceea, s-a inventat un sistem de justiție internațională. Pentru a funcționa sistemul de justiție internațională, statele sau organizațiile trebuie să acorde tot sprijinul necesar.

Până la urmă, dreptatea trebuie înfăptuită: cei vinovați să fie pedepsiți, iar victimele să fie despăgubite. Atrocitățile însă nu trebuie uitate: ele trebuie lămurite și prezentate pentru a fi incluse în istoria poporului.

I ♥ RULE OF LAW
BY VEDEM JUST

9.1. Site-uri utile

- Monitorul Oficial din România: www.monitoruloficial.ro/article--e-Monitor--339.html;
- Legislația României: <http://legislatie.just.ro>;
- Dosarele de la instanțele românești: www.portal.just.ro;
- Hotărârile judecătorești din România: www.rolii.ro;
- Uniunea Europeană: <http://europa.eu>;
- Legislația Uniunii Europene: <https://eur-lex.europa.eu>;
- Curtea de Justiție a UE: <http://curia.europa.eu>.
- ONU: www.un.org;
- Curtea Internațională de Justiție: www.icj-cij.org;
- Consiliul Europei: www.coe.int;
- Curtea Europeană a Drepturilor Omului: www.echr.coe.int;
- Curtea Penală Internațională: www.icc-cpi.int;
- Mecanismul pentru Siria: <https://iiim.un.org>;
- Crucea Roșie: <https://crucearosie.ro>;
- Consiliul Național de Studiere a Arhivelor Securității: www.cnsas.ro;
- Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc: www.iicmer.ro;
- Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului: <https://totalitarism.ro>.

9.2. Resurse online

- European Parliament, *The application of universal jurisdiction in the fight against impunity*, 2016, <https://bit.ly/3RiLHoE> ;
- International Commission of Jurists, *International Law and the Fight Against Impunity*, 2015, <https://bit.ly/3TNOMRa>;
- Directorate General of Human Rights and Rule of Law, Council of Europe, *Eradicating impunity for serious human rights violations Guidelines and reference texts*, 2011, <https://rm.coe.int/1680695d6e>;
- Jesus-Maria Silva Sanchez, *Doctrines Regarding the Fight Against Impunity and the Victim's Right for the Perpetrator to be Punished*, 2008, <https://digitalcommons.pace.edu/plr/vol28/iss4/11>;
- Geoffrey Robertson, *Ending Impunity: How International Criminal Law Can Put Tyrants on Trial*, 2005, <https://core.ac.uk/download/pdf/216743474.pdf>;
- United Nation, *Updated Set of principles for the protection and promotion of human rights through action to combat impunity*, 2005, <https://bit.ly/3APHKRh> .

10. DESPRE PROIECT ȘI AUTOR

10.1. Despre Vedem Just

Asociația Voci pentru Democrație și Justiție (VeDem Just) s-a înființat în anul 2015, la data de 10 decembrie. Scopul său este unul complex: promovarea libertății, întărirea democrației, susținerea statului de drept, buna guvernare, promovarea și apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Organizația este concepută ca un *think tank* pentru întreg sistemul de justiție, pornind de la învățământul juridic, continuând cu instituțiile juridice și terminând cu profesioniștii care își desfășoară în mod direct sau sunt auxiliari în acest sistem. Asociația desfășoară acțiuni de tip *watchdog* alertând decidenții, sistemul și opinia publică în domeniul său de activitate.

VeDem Just desfășoară mai multe proiecte conforme scopului său, printre cele mai importante fiind: aplicația pentru mobil „Lege-n-Dar” (poate fi descărcat din Magazin Play sau App Store); Ghidul de educație juridică „Elevul și Legea”, printat și distribuit gratuit elevilor (poate fi descărcat de aici <https://educatiejuridica.ro/ghiduri>) tradus în mai multe limbi străine, în format audio și în limbajul semnelor; lecții de educație juridică non-formală la peste 40.000 de elevi; lecții de educație juridică formală pentru peste 7.000 de elevi, anual, din peste 125 de unități școlare din România unde materia „Educație juridică” se studiază ca opțional.

Obiectivul principal al asociației este educarea cetățenilor în spiritul respectării legii, dar mai ales a copiilor și tinerilor. În paralel cu o amplă activitate desfășurată în online și offline pentru explicarea legislației pe înțelesul tuturor, organizația VeDem Just militează pentru introducerea materiei „educație juridică” ca disciplină în învățământul preuniversitar. Astfel, la opționalul de **educație juridică**, elevii studiază:

- ce îndatoriri au copiii în familie, care sunt gradele de rudenie și cum poate fi prevenită și combătută violența domestică; în ce condiții se poate căsători o persoană;
- care sunt pericolele consumului de substanțe interzise; în ce condiții poate accesa serviciile medicale; cum identifică și unde apelează când achiziționează produse defecte sau expirate;
- cum trebuie reacționat și cum se pot feri de agresiuni fizice și sexuale;

- care sunt regulile de comportament și sancțiunile în mediul școlar; cum se previne discriminarea; care sunt condițiile de participare la ora de religie;
- care sunt regulile de circulație pe drumurile publice și care este comportamentul dezirabil în mijloacele de transport în comun; care sunt regulile de călătorie în afara țării;
- cine încheie acte pentru minor până la 14 ani, respectiv după ce el împlinește această vârstă; cum se poate deschide un cont bancar; cum trebuie îngrijit un animal;
- ce trebuie să conțină un contract de muncă și cum se muncește legal cu ziua; ce înseamnă voluntariat, internship sau șomaj;
- cum este protejată viața privată și demnitatea;
- care sunt regulile de utilizare și de securitate personală pe rețelele de socializare Facebook, Instagram, WhatsApp, Tik Tok; în ce condiții poate participa un copil la emisiuni sau în reportaje la televizor;
- cum sunt aleși reprezentanții elevilor în organismele școlare; care sunt regulile ce trebuie respectate când fac o petrecere;
- care sunt organele de control și organele legii și care trebuie să fie conduita cetățenilor în raport cu acestea; cum se combate corupția; cum ne apărăm de abuzurile din partea organelor statului; cum poate cineva să ajungă un om al legii; cum se desfășoară un proces civil sau penal și ce drepturi și proceduri speciale se aplică minorilor implicați în procese; cum pot să fie despăgubiți cei cărora li s-au încălcat drepturile; ce sancțiuni îi așteaptă pe cei care încalcă legea și ce efecte vor suporta în cursul vieții lor.

Școala de Libertate

There is no freedom without responsibility. - John Adams

10.2. Despre „Școala de Libertate”

Școala de Libertate este un proiect al organizației VeDem Just desfășurat în anii 2020-2021 cu suportul financiar al Ambasadei Regatului Țărilor de Jos și al Friedrich Naumann Foundation for Freedom (FNF) - Romania. Privește alcătuirea unor broșuri tematice, susținerea pentru adolescenți a unor workshop-uri pe aceste teme și crearea unei platforme informaționale. Ele sunt alcătuite de juriști cu experiență care au și rolul de cadre didactice sau formatori.

Broșura despre justiția internațională a fost actualizată în anul 2022 și tratează atât justiția națională, cât și justiția internațională și combaterea impunității. Toate acestea, precum și multe alte informații resursă se regăsesc în cadrul platformei dedicate: www.educatiejuridica.ro.

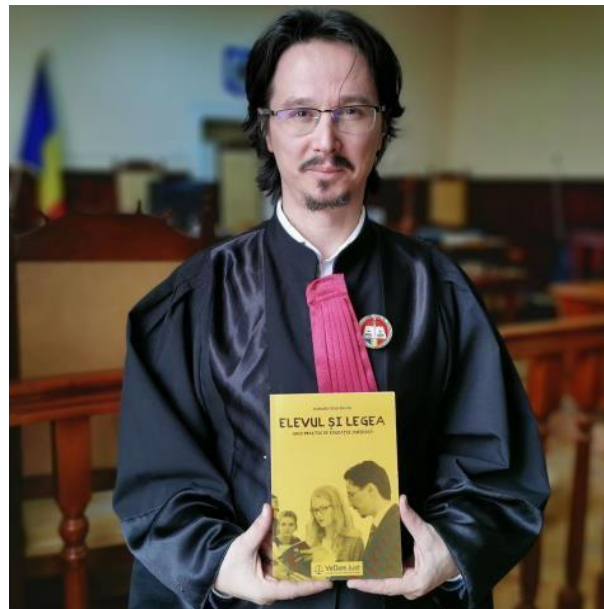

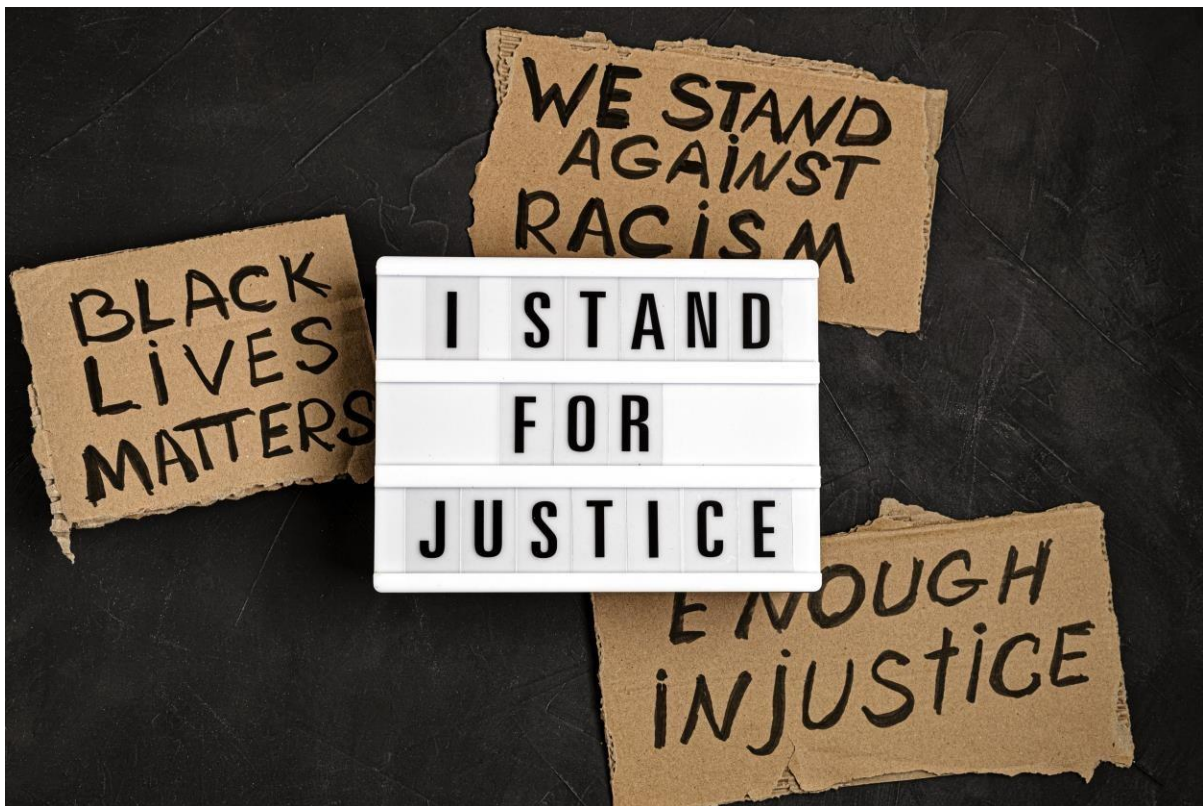
10.3. Despre autor

Cristi Danileț este judecător din anul 1998, specializat în materie penală.

Este unul dintre promotorii educației juridice în unitățile de învățământ preuniversitar. La școală și la tribunal a ținut sute de ore de educație juridică non-formală pentru mii de elevi.

Este autorul ghidului „Elevul și Legea”, primul manual de educație juridică din România. A conceput „Lege-n-Dar”, aplicație de educație juridică pentru telefonul mobil, complet gratuită.

Kingdom of the Netherlands

VeDem Just
Asociația Voci pentru Democrație și Justiție

Școala de Libertate
There is no freedom without responsibility. - John Adams

**FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION** For Freedom.
Romania and Moldova

Sursă foto: www.envato.com

***Disclaimer:** Publicat cu suportul financiar al Ambasadei Regatului Țărilor de Jos și al Fundației Friedrich Naumann Foundation for Freedom (FNF) – România în cadrul proiectului „Școala de Libertate” dezvoltat de asociația Voci pentru Democrație și Justiție, în perioada 2020-2021. Opiniile din prezenta lucrare aparțin autorului.*